

Иван Вазов
Каблешков

Няколко месеца как е ралото паднало от ръцете им. Предаността към огнището, връзките на челядта, прелестите на тихия селски живот, сладките думи на любовниците: любовта към отечеството замести всичко. Те живеят само за него. Българо, хвърли своето презрение на хулителите, които разгласяват, че ти можеш да отхранваш само роби. Сърцето на тия роби бие с със силата на петвековните ти теглила!...

„Отечество“ – К. Величков

О, Каблешков бедни!
Тоз народ поробен
да мисли за слава не беше способен;
игото тежеше на неговият врат,
без да предизвика гордия му яд.
Той беше спокоен. С позор на челото
безропотно, хладно живееше в теглото.
Яремът му беше и родствен, и мил,
понеже се беше със него родил;
от люлката с него в живота бе тръгнал
и на труда беше като вол обръгнал.
Народът бе мирен и почти засмян,
сред робството тежко ходеше пиан,
защото теглото – и то е пианство
и прави по-мило злото окаянство,
и разумът мъти на простият народ,
и държи го в дрямка, и прави го скот.
Той ядеше, пийше, жнеше по Петровден,
срещаше Великден, чакаше Гергьовден,
по Коледа весел колеше прасето...

А мъките бяха страшни под небето!
Тираните бесни върлуваха веч.
Полята пицяха от техния меч,
всеки ден от кърви невинни залети,
всеки ден злодейства – хабери проклети:
тук обран търговец, друг – ранили зле,
там орача кървав в нивата нашле –
някой баща беден на седем дечица –
днес пламнала плевня, утре воденица!
Обири и дъждя, грабеж, произвол!
Сюрмахът без стряха, орачът без вол
остаяха. Турчин беснееше, гладен,
властта беше глуха и съдът продаден.
И нищо по-друго. Робът беше як,
игото влачил е, ще го влачи пак.
И никоя съвест не трепваше гнявно
против туй живене и мране безславно.
И слово свободно и надеждна реч

до никој слух робски не стигаше веч.

Левски бе угаснал преди три години.

И народът спеше. Небесата сини
блещяха със трепет над робския край
и питаха бога: „Докога ще трай
таз земя в теглото и рабските звънци
позорно ще дрънкат и нашето слънце
да свети над нея, а да гледа мрак?
Докога ще дремят, о, господи благ?“
Така те мълвяха в пространството чудно.
А народът спеше, спеше непробудно.

Каблешков избухна една вечер тук
и разклати всичко като тръбен звук.
Делото се почна и думата падна
на земя из тайно за свобода гладна.
Дух един потаен навред профърча
и всякоя възраст, пол, класа, душа,
размърда, разбуди като гора спяща,
що тихият вятър внезапно разклаща.
Някой твар незнаен смъкна се тогаз,
сърцата стеснени сетиха завчас,
че стават големи и тупат по-силно
от някакво чувство велико, умилно;
и рабското иго стана изведнъж
несносно и страшно. – Всякой стана мъж!
Идеята бърже поникна, порасна
и като от изток зората прекрасна
облада душите с новия си жар...
Всякой беше бодър: як, слаб, млад и стар,
богатий и бедний под покрива сламен –
всичките горяха от същия пламен
и бързаха нещо да направят там.
От толкоз търпенье усетиха срам.

Всичко кипеше. Великото слово
на сърцата даде биене по-ново,

прежната апатия и хладност, и сън
сега бяха треска, живот и огън.
Усилия, мисли, желания скрити,
към една се точка упътиха всите,
и преображение внезапно стана,
и бащата смаен сина не узна.
Младежът забрави шума, веселбите
и фана да дири места по-закрити
за срещи потайни... И простий чизмар
въз стола четеше вестника със жар,
със глава подпряна, с изпуснато шило,
и друг път сърце му не бе така било.
И скромний учител във своя урок
фана да загатва за „тиранин жесток“
и речта „свобода“ да повтаря често.
И всяко сърце и време, и место
духът на борбата изпълваше веч.
За друго тогава не ставаше реч.
Враждите престанаха и любов безкрайна
свърза в едно всички кат велика тайна;
всякой бе приятел, всякой беше брат.
Забравиха всичко, щото бе отзад:
зависти, раздори и минало мрачно;
като чрез слияне свещено и брачно,
всички се сдушиха и със веселба
решиха се вече за смърт, за борба.
Едно дело общо, едничка цел свята
вдъхваше душите, сгряваше сърцата.
Въодушевление нечудо завчас
смая всеки разум, упи всяка сваят!
Народът живееше със чувство само.
Свободата беше пленила ума му.
Той се бе усетил изведнъж голям
и готов за бунта, и храбър, и сам;
и колосът турски с грамадна си сила
бе за него нищо – империя гнила –
способна да рухне при първия крак...
И тъмна надежда, и сладостен мрак
затуляха всичко – бъдещето бурно

се криеше още в небе лазурно,
явен беше само един идеал
от мечти и светлост образуван цял.
И всичко се друго губеше в мъглата...
Лудостта владейше, умът и главата
от другаде потик приемаха веч.
Борбата бе близко, близкото далеч...
Очите с очите се срещаха скришно
и да се разбират словото бе лишно.
Тайната бе обща, мракът и нощта
свидетели бяха на много неща;
и кат някой демон подземен и мощен
чукът на ковача не спираше нощем:
желязото меко из светлия жар
излизаше утром на лъскав ханджар;
младите крояха опинци хайдушки,
продаваха всичко, купуваха пушки,
търговците бледи в застоя голям
оловото само продаваха там!
И в избите скришом със шъпот и с глуми
младите хлапаци леяха куршуми.
Булките печаха пексемед тогаз.
Селяните хитри стягаха без глас
черешовий дънер с обръчи железни
и гледаха важно, мислейки се трезни...
И върху гергьофа балканският лев
излязаше златен и зенал за рев.
И с тез сили малки, и с тез средства смешни,
и с тез глави руси, и с тез пръсти нежни,
и с тоз възторг луди, и с тоз дребен стан
искаха да бутнат страшний великан!

И в няколко дена тайно и полека
народът порасте на няколко века!

Източник: Словото
Набиране: Мартин Митов и Калина Григорова
Ползван източник: „Иван Вазов – Събрани съчинения, т. I – Лирика“, под
редакцията на Георги Цанев, „Български писател“, С. 1955

Публикация:
Иван Вазов
Епопея на забравените
Поеми

Редактор Георги Константинов
Корица, титулка и илюстрации от Тодор Цонев
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Недялка Труфева
Дадена за печат на 5. X. 1961 г.
Излязла от печат на 28. II. 1962 г.
Поръчка № 19. Тираж 35000. Формат 1/32 34/108 Печатни коли 3
„Народна младеж“ – издателство на ЦК на ДКМС
Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“
София 1962

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3853>]